PREHĽAD TLAČE

Číslo: 133(XV) Dátum: 23.6.1972.

OBSAH

Eva PROVAZNIKOVÁ (Roľnícke noviny)	Nepodceňujme hygienu prostredia	str. 2
Andrea SMOLKOVÁ (Večerník)	Hovorili mi ujo	str. 2
Laco ZRUBEC (Roľnícke noviny)	Čo s opustenými kaštieľmi?	str. 3
red.čl. (Katolícke noviny)	Mnoho sa modlil, stále pracoval (ThDr. Róbert Pobožný usnul v Pánu)	str. 4
red.čl. (Katolícke noviny)	Umrel biskup dr. Josef Hlouch	str. 4
D. OKÁLI (Matičné čítanie)	Zo zasadnutia Predsedníctva Matice	str. 5
Dr.Ľudovít PEZLÁR (Nová mysl)	Ideologický boj v epoche vedecko-technickej revolúcie	str. 6
red.čl. (Ľud)	Oznámenie(zomrel biskup ThDr. Róbert Pobožný)	str. 20

ROLNÍCKE NOVINY, 15. júna 1972, str. 4. 2(133)XV

Nepodceňujme hygienu prostredia

Ochrana životného a pracovného prostredia je jednou z úloh, ktoré pre zdravotníkov, pracovníkov národných výborov, ale aj pre priemyselné a poľnohospodárske podniky vyplývajú z uznesení XIV. zjazdu našej strany. Často sme však svedkami hrubého porušovania hygienických predpisov a zvyšovaného uplatňovania zákona č. 20/1966 o starostlivosti o zdravie ľudu. Vyjadrenie hygienikov nerešpektujú mnohé podniky ako snahu pomôcť a ich pripomienky k uvedeniu určitých prevádzok do výroby ignorujú. Národné výbory na jednej strane urobili veľa pre priame skvalitňovanie životného a pracovného prostredia, no na druhej strane sú ešte stále prípady prieťahov proti hygiene a znečisťovania malých vodných zdrojov. Mnohé infekčné ochorenia, ktoré boli v minulosti pilierom, sme zlikvidovali, napríklad tomu dvíhadlo práve nedodržiavaním hygieny k niektorým epidémiám ako napr. nedávno v okrese Poprad.

Zdravý spôsob práce a celková starostlivosť o zdravie pracujúcich sa nikdy nesmie izolovane, nie ako súčasť hospodárskej činnosti podniku. Veľmi dobre vieme, ako nepriaznivo vplýva hlučnosť na celkový organizmus človeka — po napríklad tomu sa od roku 1961 zvyšuje počet pracovníkov, ktorí sú počas práce vystavení hluku a otrasom. Len vlani to bolo na Slovensku 93 tisíc pracovníkov. Rovnako je to aj s hlučnosťou na nových sídliskách, ktoré sú budované nedaleko hlavných ciest. Na dopravných tepnách je hluk 80—90 decibelov, no na sídliskách je prípustná hlučnosť len 40 decibelov.

KOMENTÁR

Mohli by sme spomenúť aj niektoré konkrétne príklady, kedy sa uviedli do prevádzky závody bez súhlasu hygienika, napr. pivovar vo Veľkom Šariši, Zrkadlová Trebišov, Rotačné pece v Jelšave (kde bola mimoriadne vysoká prašnosť), Drevoštia v Ružomberku, pivovar v Banskej Bystrici a pod.

Na zdravie človeka nepriaznivo vplývajú aj exhaláty, ktoré na Slovensku neúmerne znečisťujú plochu až 670 štvorcových kilometrov. V okrese Prievidza podnik ročne napr. až 185 631 ton oxidov síry, v okrese Banská Bystrica vyše 23 000 ton a v hlavnom meste Slovenska v Bratislave je to až viac ako 79 500 ton. Niet sa čomu diviť, že vzrastajú ochorenia srdca a rastie počet chorôb horných dýchacích ciest.

Ministerstvo zdravotníctva SSR v návrhu opatrení n. i. zdôrazňuje, že už pri dokumentovaní o výstavbe závodov by sa malo prihliadať na riešenie problematiky hlučnosti, že by sa mali robiť periodické zdravotné prehliadky pracovníkov, ktorí sú vystavení nadmernému hluku, ako to už robí OSN v Ženeve, a že by sa aj na školách malo viesť prísnejší výber zdravotne. Problematikou zneškodňovania živočíšneho a pracovného prostredia sa osobitne bude zaoberať aj vláda SSR a federálna vláda ČSSR.

Napokon treba povedať, že ochrana hygieny životného a pracovného prostredia je vecou nás všetkých, celej spoločnosti a že táto problematika skôr-neskôr ohrozí. Veď ide o zdravie našich detí a celého národa.

Eva PRIVALINCOVÁ

VEČERNÍK, 16. júna 1972, str. 16.

„Povedal mu „ujo""

Lietadlo štartuje z Mariánskych Lázní o 15.55 hodine. Cestujúci musia absolvovať nevyhnutné procedúry na letisku. Ročné dieťa však nemá porozumenie pre nič, čo zamestnáva mamu tak, aby sa mu nemohla venovať. Pilot Ján Mičica má deti rád. Berie ho do náručia a šteklí. „No-no-no, nepláčkaj!" Odíde späť. Vracia ho matke. Olge Schnickelovej. Spolu s ňou a ďalšími podobnými z bandy nesmúpuje ani jej druh Jiří Voženílek. Je „pedičim" niekde vzorne gitarovanej desaťčlennej „hudobnej skupiny". Tak sa aspoň neskôr predstavovali. Majú so sebou aj nástroje. Aj gitaru. Aj pištoľ.

Prezreli sme si lietadlo rovnakého typu. Kapacita — 17 cestujúcich. Kabína pilotov je maličká, tesná. Za chrbtom majú prepážku takmer po ramená. Vyššie nie je nič, čo by ich ochránilo. Najbližší cestujúci sedí tesne za pilotmi, ktorý má medzi kolenami riadidlá a je pripútaný. Akákoľvek zbraň-obrana je vylúčená. Pre teroristu výstrel nevdojak ani najmenšiu potenciálnu nebezpečnosť nijaký seriózny obhajca.

Dr. Milan Slovenčík, redaktor Života, ktorý bol s Jánom Mičicom na vyhliadkovom lete pred mesiacom, spomína:

„Povedal, že má rád toto lietadielko. (L-410 — pozn. aut.) Ako orgeľ, najradšej lieta nad slovenskými horami. Má pocit, že je doma. Netúši po veľkých strojoch a diaľkových trasách. Okrem toho mu bol príjemný tak bezprostredný kontakt s cestujúcimi. A veľmi sa tešil, že otvorili tú novú linku — na ktorej zakrátko zahynul.

Pol to nezmerný dobrák, to sme si vzápätí prvý. Na každom našom letisku ho dobre poznali. Hovorili mu „ujo". Všetkým sa milo, priateľsky prihovoril. Riaditeľ Slov-airu Ing. Ondrej Hudoba (mimochodom — ako pilot tiež jeden z početných Mičicových odchovancov) ho charakterizoval ako „usmievavého pedanta".

Dr. Ivan Klementis, vedúci obchodnej prevádzky Slov-airu spomína: „Po pristátí vo Weidene sme vyzvali Adamca, aby nám pomohol vytiahnuť pilota z lietadla. Jeho odpoveď? „Nemôžem, som taký vyperovaný, že nemám silu". Lekár konštatoval, že pilot je už desať minút mŕtvy. V múdrosti bolo treba identifikovať mŕtveho. Pomáhali spútaného Adamca. Nevedel po nemecky. Tlmočil som. „Poznáte túto mŕtvolu?" „Áno," odvrkol. Hľadel arogantne bokom. Na svoju obeť sa neopovážil zdvihnúť oči."

Ste právnik. Čo by si podľa vás títo „lietajúci" zaslúžili?

— Sú mladí. Od 18. do 23 rokov v mnohých rozličných povolaniach. Sú to však chlapci, narkomani a predovšetkým vagabundi. Nemali najmenšiu príčinu žiadať o politický azyl. Únosca lietadla už bolo veľa, ale iba zúbanci raz prášili Američanom únosca. Toto je pred vrátka kapitána počas letu vo svetových dopravných civilného letectva. Zaslúžia si najprísnejší trest, ktorý za tieto zverstvá možno uložiť. Najrozumnejšie by bolo, keby nám ich vydali. Tu by sme ich exemplárne potrestali a ukázali odstrašujúci príklad pre ďalších potenciálnych páchateľov. Bola by to schodná cesta, ako zabrániť únosom v celosvetovom rozsahu.

Zaznamenala: Andrea Svetlíková

Čo s opustenými kaštieľmi?

Z celého niekdajšieho Uhorska 70 až 80 percent privilegovaného obyvateľstva žilo na Slovensku. Nie div, že v našich mestách, mestečkách, ale aj v dedinách a osadách, vyrástli exkluzívne kaštiele, typické na svoju dobu. Isteže, budovali sa z prostriedkov, ktoré si šľachta nalonobila pri neľudskom zdieraní poddaných.

Dnes mnohé kaštiele chátrajú, mnohé sú pred asanáciou. A škoda. Každý kaštieľ bol stavaný svojským slohom. Predstavoval určitú etapu. Architektúra kaštieľov bola poznačená invenciou investora alebo staviteľa. Niektoré kaštiele sa zachovali v pôvodnom stave, ba dokonca za štátne peniaze ich renovovali do pôvodnej architektúry. V týchto kaštieľoch sú rôzne spoločenské a kultúrne ustanovizne, detské strediská, ba dokonca i školy (v Beladiciach poľnohospodárske odborné učilište).

Žiaľ, väčšina kaštieľov chátra, rozpadáva sa. Vinou miestnych činiteľov, alebo z nedostatku organizačných schopností jedincov, resp. z nedostatku finančných prostriedkov (a tých je najviac), zostal nejeden kaštieľ nepovšimnutý. V posledných rokoch sme svedkami, že mnohé hospodárske jednotky budujú za drahé peniaze nákladné rekreačné zariadenia po celom Slovensku. Iba v ojedinelých prípadoch sa našiel nasledovania hodný príklad, že opustený kaštieľ po odbornej adaptácii sa využil na rekreačné účely, alebo na pohostinstvo, prípadne ako zdravotnícke zariadenie (Topoľčianky, Oponice, Milynský Sek, Palárikovo, Zobor, Hronský Beňadik, Slovenská Ľupča a iné).

Také kaštiele ako sú napr. na Malante, v Brodzanoch, v Mani, Továrnikách, Veľkých Uherciach, Komjaticiach a pod. sa priam núkajú na spoločenské využitie. Každý z týchto kaštieľov má svoje osudy. Je to história príslušnej lokality. Osudy kaštieľov, obyvateľov blízkeho okolia sú zároveň súčasťou dejín nášho národa. Nemali by sme sa k nim chovať nevšímavo!

Nedávno som bol v Brodzanoch. Malá obec neďaleko Partizánskeho. Brodzančania vlastnia dva kaštiele, ktoré kedysi patrili rodine Oldenburgovej. V miestnej krypte je pochovaná Puškinova neter Natália. Predstavitelia obce súdruhovia Hačko a Pecar robia všetko, aby oba kaštiele zachránili pre budúce generácie, aby kaštiele boli využité. V priestrannom parku sa nachádza secesný kaštieľ zvaný tiež Babylon. Neďaleko tohto kaštieľa je cintorín zvierat, ktorý je raritou na Slovensku. Predstavitelia obce robia všetko, čo je v ich silách, aby Babylon zachránili. Ponúkli ho hvezdárom v Žiline a reštaurátorom v Topoľčanoch. Ešte nemajú vyjadrenie, ale sympatické je, že sa usilujú urobiť všetko pre záchranu objektov. V druhom kaštieli, ktorý je v strede obce, už urobili potrebné úpravy. V tomto kaštieli je miestny národný výbor, miestna ľudová knižnica, klubovne pre mládežníkov, pre ženy a miestnosti pre ochotníkov. Vzali rozum do hrsti. Pomohli sebe, pomohli iným. A turisti, ktorí cestujú cez Brodzany, aby sa čo-to prezvedeli o Natálii Oldenburgovej, aby si prezreli rodinnú hrobku, obdivujú vynaliezavosť Brodzančanov.

Nič nebráni, aby tak, ako sa chopili iniciatívy v Brodzanoch, si vedeli poradiť aj v iných obciach na Slovensku. Je pravdou, že renovácia kaštieľov si vyžaduje veľké finančné čiastky, značné úpravy (ústredné kúrenie, vodovod, kanalizácia a pod.), ale nie je to investícia, ktorá by sa nevyplatila, ktorá by bola stratová.

Nedávno dali do užívania kultúrny dom s pohostinstvom v Orechovej Potôni v okrese Dunajská Streda. Orechová Potôň má sotva tisíc obyvateľov. Kultúrny dom, ktorý postavili nákladom vyše desať miliónov korún, má hľadisko asi pre päťsto divákov. Je len samozrejmé, že takáto investícia je diskutabilná. No na druhej strane v okolí Orechovej Potône je niekoľko kaštieľov, ktoré si žiadajú renováciu. Žiaľ, na túto myšlienku zaintercsovaní neprišli.

Chýbajú nám rekreačné strediská, spoločenské miestnosti, klubovne, knižnice, múzeá, vkusne zariadené pohostinstvá. Opustené kaštiele sa ponúkajú na využitie.

Slúži ku cti nedávno zosnulému národnému umelcovi Jankovi Alexymu, že sa v podstatnej miere pričinil o renováciu Bratislavského hradu. Písal petície. Zaobstarával materiál, financie. Dnes je Bratislavský hrad pýchou Bratislavy a celého Slovenska. Koľko kaštieľov roztrúsených po celom Slovensku čaká na svojho objaviteľa, mecéna? Je ich mnoho. Nuž obhliadnime sa. Budúce generácie nám budú povďačné.

Laco Zrubec

Mnoho sa modlil, stále pracoval...

V piatok 9. júna 1972 na úsvite sviatku Božského Srdca, ktorého bol veľkým ctiteľom, po dlhšej chorobe, posilnený svätými sviatosťami, v 83. roku svojho života, v 59. roku kňazstva a v 23. roku svojho episkopátu vo svojej rezidencii usnul v Pánu

ThDr. RÓBERT POBOŽNÝ,

titulárny biskup neilenský,
apoštolský administrátor rožňavský,
predseda Zboru ordinárov SSR.

Zosnulý otec-biskup ThDr. Róbert Pobožný narodil sa 30. mája 1890 v Tisovci, známom historickom miestečku v srdci Gemera, v robotníckej rodine. Od svojich najútlejších rokov zakusoval biedu vtedajších čias, a tu je teda základ jeho osobitne vyvinutého citu pre sociálnu spravodlivosť. Do ľudovej školy chodil v rodnom meste, gymnáziom absolvoval v Rožňave. Teologické štúdiá skončil na viedenskom Pazmaneu, kde sa špecializoval na biblické štúdium a orientálne jazyky. Tu bol aj promovaný na doktora posvätnej teológie. Kňazskú vysviacku prijal v Rožňave 4. septembra 1913. Rok kaplánčil v Gelnici a od 1. októbra 1914 žil stále v Rožňave.

Päťdesiatosem rokov svojho života slúžil diecéze a veriacim sídelného mesta. Vystupoval po stupňoch cirkevnej administratívy, ako biskupský archivár, bibliotekár, tajomník, kancelár biskupa, generálny vikár, kapitulný vikár až po hodnosť biskupskú, ktorá mu bola udelená r. 1949. Konsekrovaný bol v Trnave 14. augusta toho roku.

Vernú službu nebolého ozdobovali cirkevné uznania. Bol pápežským komorníkom, pápežským prelátom, čestným kanonikom, od r. 1930 sídelným kanonikom rožňavskej kapituly.

Svojím životom modlitby a pracovitosti zosnulý otec-biskup svietil príkladom svojmu kňazstvu. Nezlomnou silou vôle v posledných rokoch svojho života premáhal útrapy svojho požehnaného veku. Jeho život plynul v hraniciach, ktorých jeden breh tvoril bohostánok, druhý písací stôl. Mnoho sa modlil a stále pracoval. Keď nebol na birmovných cestách, jeho nedeľa patrila katedrále a veriacim. Dlhé hodiny odovzdane sedával v sprovednici a tu pomáhal riešiť duševné problémy svojich veriacich.

Veľmi blízke mu boli otázky sociálne a mierové. Poznal útrapy vojny, citeľne znášal jej následky, preto bol celým svojím bytím za mier. Mier a boj za mier kládol na najvyšší stupeň hodnôt života človeka na zemi. Za mier pracoval a pri nijakej príležitosti neopomenul svojím kňazským bratom jeden mieru prizvukovať. Do poslednej chvíle svojho života neprestal sa zaujímať o dobro človeka a ľudstva, plynúce z požehnanej myšlienky života v trvalom mieri.

Niet už dobrého, zbožného, pracovitého otca-biskupa medzi nami.

Modlime sa, aby dobrotivý a milosrdný Pán prijal otca-biskupa Róberta do svojej lásky...

(O pohrebe zosnulého otca-biskupa ThDr. Róberta Pobožného, ktorý bol v stredu 14. júna, prinesieme správu v nasledujúcom čísle.)

Umrel biskup dr. Josef Hlouch

V sobotu 10. júna 1972 v 71. roku svojho života náhle umrel českobudějovický biskup ThDr. Josef Hlouch. Rodák z Lipníka pri Třebíči (*26. III. 1902), kňazskú vysviacku prijal 5. júla 1926 v Olomouci, českobudějovickým biskupom bol menovaný 25. júna 1947, konsekrovaný na sviatok Nanebevzatia Panny Márie v olomouckej katedrále, do arcipastierskeho úradu v Českých Budějoviciach intronizovaný 7. septembra 1947. Českobudějovická diecéza stráca v zosnulom veľkého mariánskeho ctiteľa a starostlivého arcipastiera. — R. I. P.

Zo zasadnutia Predsedníctva Matice

Dňa 20.—21. mája 1972 zavítalo Predsedníctvo do staroslávneho mesta Bardejova.

V strede pozornosti rokovania i tento raz bola príprava valného zhromaždenia, ktoré sa bude konať v Martine dňa 8.—9. júla 1972. Deň pred zhromaždením 7. júla o 16. hod. bude zasadať Výbor Matice, aby prerokoval niekoľko závažných dokumentov, ako napr. návrh na zmenu stanov, štatút Fondu Matice, štatút o čestnom členstve, zásady o hospodárení členských organizácií atď. Ako zvyčajne, valné zhromaždenie bude spojené s kultúrnym programom. Toho roku má to byť opakovanie Venca viťazov venované poézii Janka Kráľa, Andreja Sládkoviča a Ľudmily Podjavorinskej. Valné zhromaždenie má dokumentovať životnú oprávnenosť Matice pri vytváraní našej socialistickej kultúry a zdôrazniť jej organické zaradenie do rámca kultúrnych zväzov. Bude potrebné, aby miestne odbory a okresné výbory nahlásili včas delegátov a postarali sa o ich starostlivý výber.

Predsedníctvo vypočulo si potom správy predsedov jednotlivých komisií výboru Matice. Ako prvý rozvinul hlavné úlohy budúceho pracovného roku predseda kultúrnej komisie Karol Rosenbaum. Hlavnými úlohami, na uskutočnenie ktorých sa komisia zameria a majú ich realizovať členské organizácie, sú: 25. výročie Februára, 70. nedožité narodeniny národného umelca Fraňa Kráľa, a to nielen ako spisovateľa, ale i ako učiteľa, 180. výročie narodenia Jána Kollára, ako básnika, národného dejateľa, priekopníka slovanskej vzájomnosti. Spolu s maďarskými občanmi a v súčinnosti s Csemadokom chce si Matica pripomenúť i výročie Petőfiho a Madácha.

Obšírnu správu o činnosti vlastivednej komisie a jej plánovaných úlohách na rok 1972/73 — ktoré majú byť v dohľadnej dobe upresnené — predniesol jej predseda Ivan Kusý. Komisia bude medziiným pokračovať v usporiadaní vlastivedných seminárov, ktoré sa už osvedčili, v inštruktáži vlastivedných krúžkov atď.

O práci školskej komisie, jej pracovnom zameraní a pláne činnosti hovoril jej predseda Ján Miklo. Jej hlavná úloha spočíva v presviedčaní a získavaní absolventov pedagogických fakúlt, aby prijímali miesta učiteľov v národnostne zmiešanom území juhu atď. Týmto spôsobom chce účinne pomôcť školským orgánom pri obsadzovaní uprázdnených učiteľských miest. Pri plnení tejto úlohy by mali účinne pomáhať miestne odbory a okresné výbory, a to najmä pri nábore uchádzačov na pedagogické fakulty.

V zastúpení predsedu komisie pre záujmovú umeleckú činnosť, predniesol návrh pracovného plánu na budúce obdobie J. Krajan.

Predsedníctvo koncepciu všetkých plánov činnosti schválilo s tým, aby na spoločnej porade predsedov komisií boli tieto plány koordinované a zamerané na plnenie hlavných kultúrnych úloh budúceho roku. Takto koordinované plány budú súčasne tvoriť podklad návrhu na uznesenie valného zhromaždenia.

O výsledku tohoročnej Slovesnej jari oboznámil predsedníctvo J. Krajan. Predsedníctvo s uspokojením konštatovalo, že tohoročná kultúrna úroveň jednotlivých podujatí voči minulosti bola na vyššej úrovni a stretla sa s náležitým pochopením obecenstva. Dokumentovala nielen vyššiu umeleckú hodnotu vystúpení, ale bola i ideologicky výraznejšia. Dokazovala to i účasť zahraničných autorov a interprétov zo Sovietskeho zväzu, NDR, Poľska, ako i vystúpenie autorov a recitátorov z Čiech atď. Zaujalo sa i kritické stanovisko k niektorým nedostatkom, najmä dramaturgie a obsahovému zameraniu.

Predsedníctvo prijalo dôležité dokumenty: Zásady o hospodárení členských organizácií, Smernice o tvorbe a rozdeľovaní Fondu Matice slovenskej a Smernice pre činnosť dozorných orgánov. Všetky tieto zásadné dokumenty po prerokovaní Výborom budú spolu s návrhom nových stanov predložené na schválenie valnému zhromaždeniu.

Predsedníctvo si vypočulo informáciu správcu Matice J. Čelku o rokovaní s predstaviteľmi Kultúrneho zväzu ukrajinských pracujúcich, ktoré sa konalo v tento deň v Prešove. Schválilo postup pre uskutočnenie vzájomnej dohody o kultúrnej spolupráci. V tejto súvislosti súčasne určilo delegáciu, ktorá sa má dohodnúť na konkrétnych kultúrnych akciách so Socialistickou akadémiou a ZČSSP.

Večer tohože dňa delegácie predsedníctva sa zúčastnili na členských schôdzach, kultúrnych podujatiach rieho besedách v Bardejove, Kurime, Raslaviciach, Zborove, Lenartove.

Na druhý deň predsedníctvo, v prítomnosti zástupcov niektorých miestnych odborov okresu, prerokovalo situáciu matičného hnutia v okrese za prítomnosti zástupcu odboru kultúry ONV v Bardejove Eugena Podhájeckého. Bolo konštatované, že najmä kultúrna práca miestnych odborov v Kurime a Raslaviciach, Zborove vykazuje krásne výsledky.

D. OKÁLI

NOVÁ MYSL, č. 5/72, máj 1972, str. 610. - 624.

6(133)XV

Doc. dr. ĽUDOVÍT PEZLÁR, CSc.,
člen predsedníctva a tajomník ÚV KSS

Ideologický boj v epoche vedeckotechnickej revolúcie

Nastupujúca vedeckotechnická revolúcia sa stala jednou z hlavných oblastí historického súťaženia medzi svetovým kapitalizmom a socializmom. Všetky základné otázky, ktoré s ňou súvisia, sú predmetom ostrého ideologického boja medzi hlavnými revolučnými silami súčasnej epochy, na čele so svetovou socialistickou sústavou, a medzi protirevolučnými silami, na čele s monopolistickou štruktúrou vyspelých kapitalistických krajín. Súčasný antikomunizmus sa snaží široko využívať vedeckotechnickú revolúciu v boji proti svetovej socialistickej sústave.

Uskutočnenie vedeckotechnickej revolúcie je jednou zo základných strategických úloh svetovej socialistickej sústavy. K realizácii tejto úlohy dnes pristupujú spoločne všetky socialistické krajiny. Rozhodujúci význam pre jej realizáciu má predovšetkým Sovietsky zväz, ako hospodársky, politicky a vojensky najsilnejšia socialistická krajina. Na význam tejto strategickej úlohy poukázali dokumenty moskovskej porady robotníckych a komunistických strán v roku 1969. XXIV. zjazd KSSZ je príkladom tvorivého marxisticko-leninského rozpracovania problematiky nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie na podmienky najväčšej socialistickej krajiny. Jeho historický význam spočíva okrem iného v tom, že vytýčil úlohu organicky spojiť výmožnosti vedeckotechnickej revolúcie s prednosťami socialistickej hospodárskej sústavy. Závery XXIV. zjazdu KSSZ majú veľký význam nielen pre rozvoj teórie o nastupujúcej revolúcii vo vede a technike, ale aj pre konkrétnu prognózu jej realizácie vo všetkých socialistických krajinách.

Nastupujúca vedeckotechnická revolúcia vedie k významným spoločenským zmenám. Boj o obsah a smer nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie sa dotýka základných životných otázok všetkých národov na svete, dotýka sa celého ľudstva. To znamená, že má globálnu a totálnu povahu.

Prečo nám prichodí sústavne sa zapodievať problematikou vedeckotechnickej revolúcie? Vedeckotechnická revolúcia súvisí s celou našou ideologickou prácou, stranickou výchovou, súvisí aj so základnými

dokumentmi, ktoré schválilo decembrové plénum Ústredného výboru KSČ, predovšetkým s dokumentom »Poučenie z krízového vývoja v strane a spoločnosti po XIII. zjazde KSČ«.

Vedeckotechnická revolúcia má prvoradý význam z hľadiska ďalšieho rozvoja marxisticko-leninskej teórie. Jej správne poňatie je dôležité pre úspešný boj proti súčasnému revizionizmu, ktorý je teoretickým základom pravicového oportunizmu. Dôležitým problémom z hľadiska špecifických československých podmienok je zneužitie nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie pravicovými a protisocialistickými silami pri príprave kontrarevolúcie v Československu. Má napokon veľký význam z hľadiska ďalších perspektív rozvoja našej spoločnosti.

Osobitný význam má problematika vedeckotechnickej revolúcie z hľadiska našej práce s inteligenciou. Správne pojatie miesta, úlohy a jej vzťahu k vedúcej sile socialistickej spoločnosti — robotníckej triede — umožňuje inteligencii plne využívať svoj mentálny potenciál pre rozvoj spoločnosti, zohrať pozitívnu úlohu pri realizácii úloh spätých s nastupujúcou revolúciou vo vede a technike. Skúsenosti z krízového obdobia roku 1968 a prvej polovice roku 1969 však súčasne ukazujú, že dezorientácia časti inteligencie pod vplyvom elitárskych teórií, podľahnutie nesprávnym názorom o akejsi jej samospasiteľnej úlohe, vedie k izolácii od širokých más pracujúcich a v konkrétnych súvislostiach vedie k deformácii spoločenskej úlohy inteligencie a k zneužitiu jej časti v boji proti základným princípom socialistického spoločenského zriadenia. Nastupujúca vedeckotechnická revolúcia však súčasne vyžaduje, aby pre tvorivú činnosť inteligencie sa vytváral čoraz širší priestor, aby boli plne využité jej schopnosti pre účasť na spoločenskom rozvoji, aby videla a chápala svoje perspektívy v realizácii úloh spätých s rozvojom vedy a techniky, s uskutočňovaním úlohy spojiť prednosti socialistického spoločenského systému s vymoženosťami nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie.

Podstata a hlavné smery vedeckotechnickej revolúcie

V súčasnej vedeckej literatúre nejestvuje jednotný názor na problém, čo tvorí podstatu a obsah nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie. Tieto problémy si zasluhujú veľkú pozornosť, aj keď v daných súvislostiach ich skúmame predovšetkým z hľadiska ich významu pre ideologický boj v súčasnom svete. Väčšina autorov sa zhoduje v tom, že ide o súhrn navzájom spätých procesov, ktoré sa odohrávajú ako v oblasti výrobných síl, tak aj v oblasti celého spoločenského života [1]

Kým v buržoáznej literatúre sa často zveličuje niektorý z hlavných faktorov charakterizujúci nástupujúcu vedeckotechnickú revolúciu, pre marxizmus-leninizmus je charakteristické *komplexné* poňatie vedeckotechnickej revolúcie, vrátane jej spoločenských dôsledkov a významu pre svetový revolučný proces.

---

[1] Definície zväčša poukazujú na niektoré z týchto aspektov: kvalitatívne zmeny v technike a technológii ktoré vyústili v automatizáciu; zásadne nové prvky v procesoch riadenia, vznik a uplatnenie nového vedného odboru — kybernetiky ako charakteristickej črty vedeckotechnickej revolúcie; novú úlohu v rozvoji výrobných síl v ľudskej spoločnosti; kvalitatívne zmeny v postavení

Nemožno upustiť zo zreteľa, že nastupujúca vedeckotechnická revolúcia je úzko spätá s novými druhmi zbraní, s revolúciou vo vojenstve. Mnohí buržoázni autori, najmä americkí, zdôrazňujú hlavne tento aspekt vedeckotechnickej revolúcie, jej spätosť so zmenami v súčasnom vojenstve. Zveličovať tento aspekt, nechápať ho v úzkej spojitosti s inými však taktiež nevedie k správnym záverom.

Azda najúplnejším výrazom podstaty vedeckotechnickej revolúcie a jej základných tendencií je automatizácia. Uskutočňuje sa prechod od tzv. industriálneho systému, charakteristického pre priemyselnú revolúciu XVIII. a XIX. storočia, k automatickému systému.

Pre industriálny systém alebo systém spočívajúci na mechanizácii sú charakteristické dielčie agregáty, stroje, vývinom ktorých sa dospelo k pásovej výrobe, k výrobným linkám. Je to systém prerušovaný, diskontinuitný. Pozostáva z agregátov, strojov, ktoré uvádza do pohybu, kontroluje a riadi pracovná sila — človek.

Automatický systém spočíva na iných základoch, charakterizuje ho iný princíp. Je to systém uzatvorený, kontinuitný. Funkcia riadenia a kontroly prechádza z človeka na osobitné stroje, na tzv. kybernetickú techniku, ktorá charakterizuje súčasné použitie samočinných počítačov. Úloha človeka v tomto systéme sa mení. Človek z operátora sa stáva programátorom. Menia sa predovšetkým nároky na jeho kvalifikáciu; mení sa doterajšia štruktúra vzdelania, ktorá vznikla za podmienok mechanizácie. Nároky na kvalifikáciu stúpajú. Nikdy však nebude jestvovať len úplne automatizovaná výroba.

Zvláštnosťou súčasnej automatizácie je, že sa neobmedzuje ako kedysi industriálny systém len na oblasť priemyselnej výroby, ale preniká do všetkých oblastí spoločenského života. Dotýka sa aj poľnohospodárstva a terciárneho sektora. Rozvoj automatických systémov je spätý s kvalitatívne novou úlohou vedy v rozvoji výrobných síl, v rozvoji ľudskej spoločnosti. Tento proces kedysi geniálne predvídal Marx, keď konštatoval:

»Ak sa výrobný proces stane sférou uplatnenia vedy, potom naopak, veda bude faktorom, tak povediac funkciou výrobného procesu.«[2] To znamená, že v období vedeckotechnickej revolúcie sa veda, vedecké

ľudského faktora v procese výroby. Kolektív autorov pod vedením Radovana Richtu, zaoberajúci sa otázkou vedeckotechnickej revolúcie, v publikácii pod názvom Civilizácia na rázcestí definuje vedeckotechnickú revolúciu ako stálu a univerzálnu premenu výrobných síl, ako ustavičný a zrýchľujúci sa pohyb výrobných síl, zmenu ľudského života a celej spoločenskej štruktúry. Richta a kol., Civilizácia na rázcestí, Bratislava 1966, str. 23.

V diele kolektívu sovietskych autorov Politická ekonómia súdobého kapitalizmu nachádzame túto definíciu: »K najcharakteristickejším črtám súdobej vedeckotechnickej revolúcie patria: komplexná mechanizácia a automatizácia výroby, kybernetické metódy riadenia a využitie samočinných počítačov, výroba umelých druhov surovín a zavedenie chemickej technológie do rôznych výrobných procesov, prechod stavebníctva a poľnohospodárstva na priemyselný spôsob výroby. K týmto kvalitatívnym zmenám v rozvoji výrobných síl je potrebné pripočítať mnohostranný vplyv, ktorý na ne vykonáva začiatok éry kozmických letov.« Političeskaja ekonomija sovremennogo kapitalizma, Moskva 1970, str. 85.

[2] Z rukopisov K. Marxa, Kommunist č. 7/1958, str. 22.

poznanie stáva funkciou výrobného procesu. Prichádza k zmene vzťahu medzi vedou, technikou a výrobou.

V súčasnosti už vznikla a rozvíja sa veda o vede — nový vedný odbor, ktorý skúma zákonitosti rozvoja vedeckého poznania.

Súčasná vedeckotechnická revolúcia je charakterizovaná veľkou expanziou vied, ktoré jej dali dynamiku. Tak objavy v oblasti teoretickej fyziky, napríklad teória relativity, umožnili vznik veľmi rýchle sa rozvíjajúceho odvetvia atómovej energetiky. Teoretická aplikovaná chémia stala sa mohutným impulzom pre rozvoj chemického priemyslu. Úspechy biológie podmienili významné zmeny v štruktúre a rozvoji poľnohospodárskej výroby. Moderná matematika sa stala základom pre kozmické lety a pre mnohé ďalšie dôležité objavy v iných vedných odboroch.

Rozvoj výroby stále viac závisí od rozvoja vedy. Prúd poznatkov z oblasti vedy do výroby sa neustále urýchľuje. Tzv. mŕtvy čas — čas od uskutočnenia nejakého objavu do jeho uplatnenia v oblasti výroby — sa neustále skracuje.

Rozvoj vedy, vedeckého poznania viedol k ďalšiemu zospoločenšteniu výroby. Je známe, že V. I. Lenin považoval zospoločenštenie výroby za jednu zo základných tendencií vývinu kapitalizmu v období imperializmu a spájal ju s nevyhnutnosťou zániku kapitalistických výrobných vzťahov.

Technický pokrok dostáva v súčasnosti iné dimenzie a má aj iné spoločenské dôsledky. Okrem iného sa mení štruktúra výroby, menia sa medziodvetvové vzťahy, vznikajú nové priemyselné odbory. Súčasná vedeckotechnická revolúcia posilňuje tendenciu k medzinárodnej integrácii výroby. Presahuje národné hranice; rozvoj výrobných síl pod jej vplyvom má medzinárodný charakter, vedie k ďalšiemu rozvoju medzinárodnej deľby práce. Tieto veľmi významné problémy však už prekračujú rámec vytýčenej témy.

Vedeckotechnická revolúcia za kapitalizmu a socializmu

Vedeckotechnická revolúcia sa rozvíja v oboch systémoch: v kapitalistickom i socialistickom. V oboch však existuje úplne iná spoločenská podmienenosť procesov, ktoré tvoria jej obsah. Uvedomenie si tejto skutočnosti má osobitný význam, pretože taktika súčasného revizionizmu spočíva práve v zastieraní rozdielnej spoločenskej podmienenosti vedeckotechnickej revolúcie v oboch systémoch.

Súčasná revolúcia vo vede a technike má dve dôležité zvláštnosti:

1. prebieha v období celosvetového prechodu od kapitalizmu k socializmu;

2. tvorí rozhodujúce pole, chrbtovú kosť súťaženia dvoch svetových sústav. Súťaženie medzi svetovým kapitalizmom a socializmom sa stále viac prenáša do oblasti vedeckotechnickej revolúcie.

Z hľadiska týchto skutočností osobitný význam má fakt, že súčasná vedeckotechnická revolúcia hlboko zasahuje do celej oblasti spoločenského vedomia rôznych spoločenských tried a skupín, dotýka sa ideologických procesov, ktoré sa uskutočňujú vo svete. Samy teórie o vedeckotechnickej revolúcii nadobúdajú formu ideologického boja. Vystupujú ako konfrontácia myšlienok, teórií a koncepcií. Znamená

teda významné zmeny vo vývine spoločenského vedomia súčasného ľudstva. Vplýva na revolučný pohyb más. Vytvára v ich vedomí konflikt medzi tradičnými návykmi, tradičnými prístupmi a medzi novými javmi, ktoré ľudské vedomie musí zovšeobecniť, ktoré musí prijať. Rozvoj vedeckotechnickej revolúcie naráža na prekážku, ktorou sú v celosvetovom meradle anachronické spoločenské vzťahy. Ich nositeľmi sú protirevolučné sily, najmä monopoly a finančný kapitál vyspelých kapitalistických krajín. Vedeckotechnická revolúcia je tak nerozlučne spätá s konfliktmi vo vedomí jednotlivcov a celých spoločenských tried a skupín.

Aj v kapitalistickej spoločnosti, vo vyspelých kapitalistických krajinách sa vedeckotechnická revolúcia prejavuje v tendencii rozvíjať výrobné sily. Zostruje však základné protirečenie kapitalizmu: protirečenie medzi spoločenským charakterom výroby a súkromnou, kapitalistickou formou prisvojovania. Naráža na rôzne sociálne bariéry, predovšetkým na ziskovú bariéru. Dnes je štruktúra vyspelého kapitalizmu monopolistická a rozhodujúcu úlohu v nej má monopolný zisk. Monopolistická štruktúra je hlavnou bariérou rozvoja vedy a techniky, jej výsledkov sa v súčasnom kapitalizme zmocňuje predovšetkým finančný kapitál a finančná oligarchia. Jej rozvoj usmerňujú súkromné záujmy, záujmy monopolistickej štruktúry vyspelého kapitalizmu.

Problém úlohy a významu monopolistického kapitálu vo vyspelých kapitalistických krajinách nielen z hľadiska uplatnenia jeho záujmov v nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcii, ale z hľadiska triedneho charakteru štruktúry politickej moci v týchto krajinách si zasluhuje osobitnú pozornosť, pretože táto otázka bola predmetom veľkej politickej kamufláže pravicových síl v krízovom období roku 1968 a prvej polovice roku 1969.

Ako je známe, predstavitelia pravicových a protisocialistických síl v Československu hlásali a propagovali v tomto období teóriu plurality politickej moci, takú, aká údajne jestvuje vo vyspelých kapitalistických krajinách. V skutočnosti u nich však »pluralita moci« v zmysle »partnerstva« tried a spoločenských skupín nejestvuje. Jestvuje pluralita politických strán. To je však veľký rozdiel. Na čele pyramídy politickej moci vo vyspelých kapitalistických krajinách stojí monopolistická štruktúra, ktorá personálne pozostáva z relatívne neveľkého počtu osôb. Táto štruktúra si udržuje moc vo svojich rukách bez ohľadu na to, ktorá z politických strán momentálne formuje vládu. Podľa výpočtov známych amerických ekonómov Swezyho a Brana, ktoré uviedli vo svojej knihe »Monopolistický kapitál«, je to relatívne neveľká skupina osôb, v rukách ktorej sa sústreďuje moc v Spojených štátoch. Tvorí ju asi 1000 osôb. To znamená, že koniec koncov nezávisle na tom, či vládu utvorí republikánska alebo demokratická strana, moc sa nachádza v rukách predstaviteľov finančnej oligarchie.

V roku 1970 západonemecký časopis Spiegel uverejnil článok pod výstižným nadpisom »Moc bez kontroly«. Opisuje sa v ňom skutočná moc najväčších západonemeckých skupín, sústredených okolo Deutsche Bank, Dresdner Bank a Kommerz Bank. Autori tohto buržoázneho časopisu dokazujú, že skutočná politická a hospodárska moc v západnom Nemecku nie je v rukách politických strán, ale v rukách osôb, ktoré ovládajú tieto tri základné skupiny.

Rozvoj vedeckotechnickej revolúcie, ktorá má univerzálnu povahu

si vynucuje, aby sa jej kapitalistický ekonomický systém v záujme vlastnej sebazáchovy neustále prispôsoboval. Toto prispôsobovanie je jednou z najdôležitejších tendencií súčasného kapitalizmu. Obsahuje však v sebe prvky negácie samého systému. Prispôsobovaním sa riešia čiastkové protirečenia, avšak súčasne sa reprodukujú na novej, vyššej úrovni. Umožňuje sa tým ďalšie fungovanie kapitalistického systému, dáva mu určitú dynamiku, ale súčasne výrazne urýchľuje proces ďalšieho zospoločenštenia výroby, ktorý je jedným z rozhodujúcich materiálnych predpokladov prechodu k socializmu.

V podmienkach vyspelého kapitalizmu prichádza tak k novej polarizácii triednych síl, prichádza k boju o obsah a smer rozvoja vedeckotechnickej revolúcie. *Vedeckotechnická revolúcia však sama osebe vo vyspelých kapitalistických krajinách neviedla a nevedie automaticky k sociálnym zmenám, k sociálnej revolúcii.*

Vzhľadom na sociálnu podmienenosť rozvoja vedeckotechnickej revolúcie vo vyspelom kapitalizme vystupuje do popredia problém triedneho zneužitia výsledkov rozvoja vedy a techniky v záujme monopolistického kapitálu.

Kde je príčina, že rozvoj vedy a techniky vedie k tomu, že časť ľudstva, napríklad obyvateľstvo Vietnamu, vrhá do nesmiernych útrap v podobe koloniálnej, zotročovacej vojny, ktorú tam vedú Spojené štáty? Veda a technika, ktorá by mala slúžiť rozvoju celého ľudstva, sa mení pre mnohých na nesmierne útrapy, pričom vytvára potenciálne nebezpečenstvo atómovej katastrofy pre celú spoločnosť. Odpoveď spočíva v konečných dôsledkoch v tom, že vedeckotechnická revolúcia sa rozvíja pod vplyvom záujmov monopolistickej štruktúry.

Ďalší paradox nastupujúcej vedeckotechnickej revolúcie spočíva v tom, že väčšina ľudskej spoločnosti sa na jej výsledkoch fakticky vôbec nepodieľa. Ide o obyvateľstvo v bývalých koloniálnych a závislých krajinách. Podľa výpočtov expertov Organizácie spojených národov by rozvojové krajiny na prekonanie svojej zaostalosti potrebovali na investície ročne 10—20 miliárd dolárov z vonkajších zdrojov. Tieto prostriedky nie sú k dispozícii, hoci v porovnaní s horibilnými nákladmi na zbrojenie a militarizáciu vo vyspelých krajinách ide o sumu vcelku neveľkú. Konečné príčiny tohto paradoxu sú v anachronických silách ľudskej spoločnosti, na čele ktorých stojí monopolistická štruktúra vyspelých kapitalistických krajín.

To znamená, že sa v celosvetovom meradle rozvíja boj o obsah a smer vedeckotechnickej revolúcie, ktorý je súčasťou celosvetového revolučného procesu. Jeho zmyslom je odstrániť prekážky znemožňujúce rozvojovým krajinám urýchlene prekonať hospodársku zaostalosť a podieľať sa na výsledkoch celosvetového rozvoja vedy a techniky. Hlavnou prekážkou v tomto smere, ako aj v urýchlenom rozvoji vedeckotechnickej revolúcie v záujme ľudstva vôbec, sú anachronické vzťahy vyplývajúce z monopolistickej štruktúry súčasného kapitalistického svetového hospodárstva. V postavení rozvojových krajín v súčasnom kapitalistickom svete sa zreteľne prejavuje parazitický charakter súdobého kapitalizmu.

Rozvoj vedeckotechnickej revolúcie vo vyspelých kapitalistických krajinách sa uskutočňuje v spoločenských podmienkach utvorených v podstate v predchádzajúcom období vývinu kapitalizmu. Prechod k monopolistickej štruktúre hospodárstva ovplyvnil sociálnu stratifikáciu kapitalistickej spoločnosti. Doposiaľ však nezmenil rozdelenie

spoločnosti na triedu vlastníkov výrobných prostriedkov a triedu námezdných pracujúcich. Rozvoj vedeckotechnickej revolúcie neustále naráža na túto sociálnu bariéru. Medzi hlavnými spoločenskými silami vo vyspelých kapitalistických krajinách — širokými masami pracujúcich na čele s robotníckou triedou na jednej strane, a triedou vlastníkov — na čele s monopolmi a finančnými skupinami, sa rozvíja ostrý boj o obsah a smer vedeckotechnickej revolúcie. Tento boj je triednym bojom a nerozlučnou súčasťou svetového revolučného procesu. Zmyslom tohto boja je orientácia rozvoja vedy a techniky tak, aby slúžil záujmom všetkých spoločenských vrstiev bez ohľadu na ich postavenie.

Vedeckotechnická revolúcia tak na jednej strane vytvára materiálne predpoklady odstránenia anachronických výrobných vzťahov súčasného kapitalizmu a na druhej strane podmieňuje nevyhnutnosť ich odstránenia. V tom spočíva úloha svetového revolučného procesu, ktorý spája v široký prúd rôzne sily proti vnútornej i vonkajšej štruktúre súdobého imperializmu.

Medzi vedeckotechnickým pokrokom a sociálnym pokrokom niet priamočiarej súvislosti ani z vnútorného, ani z medzinárodného hľadiska. Prejavuje sa ako tendencia vedúca ku zmene spoločenských podmienok nie automaticky, ale prostredníctvom aktívnej činnosti revolučných síl, prostredníctvom zložitého a mnohotvárneho medzinárodného revolučného zápasu. Vedeckotechnická revolúcia mení parametre tohto zápasu, vplýva na jeho dynamiku, ale nemení jeho sociálnu podstatu.

Bez odstránenia anachronických výrobných vzťahov, bez nahradenia cieľov rozvoja vedy a techniky, vytýčených monopolistickou štruktúrou neskorého kapitalizmu, humanistickými cieľmi svetových revolučných síl by sa ľudstvo nevyhnutne stále viac dostávalo do slepej uličky, keď sa rozvoj výrobných síl obracia proti nemu v podobe neriešenia základných problémov perspektívneho rozvoja ľudstva, hrozby triedneho zneužitia vedy a techniky proti celým skupinám obyvateľstva a národom, v podobe hrozby termonukleárnej svetovej vojny.

Ak skúmame problematiku revolúcie vo vede a technike z hľadiska socialistického spoločenského systému, vystupuje do popredia predovšetkým skutočnosť, že *v socialistických krajinách jestvuje možnosť cieľavedome riadiť procesy spätá s vedeckotechnickou revolúciou v záujme všetkých pracujúcich.* Socializmus s vyšším stupňom zospoločenštenia, bez antagonistickej spoločenskej štruktúry má viac predpokladov pre úspešnú realizáciu vedeckotechnickej revolúcie. »Uplatňovanie vedy v rôznych oblastiach hospodárskeho a spoločenského života,« hovorí sa v dokumente moskovskej porady komunistických a robotníckych strán z roku 1969, »plné využitie možností, ktoré poskytuje vedeckotechnická revolúcia pre urýchlený rozvoj a uspokojovanie potrieb všetkých členov spoločnosti — to umožňuje jedine socialistický charakter vlastníctva, plánovitá organizácia výroby, aktívna účasť duševne i telesne pracujúcich v riadení hospodárstva.«

Treba si však uvedomiť, že socialistický spoločenský systém zvíťazil predovšetkým v krajinách, ktoré v minulosti patrili ku krajinám hospodársky menej vyspelým, ku krajinám zaostalým. To znamená, že sa museli sústrediť predovšetkým na uskutočnenie industrializácie. Dnes už nikto nepochybuje o tom, že socialistický systém

túto úlohu plní úspešnejšie ako kapitalizmus. Za krátke historické obdobie všetky socialistické krajiny sa zmenili z krajín hospodársky zaostalých na krajiny priemyselne vyspelé. V súčasnosti stoja pred spoločnou internacionálnou úlohou — uskutočniť vedeckotechnickú revolúciu.

Fakt, že socialistické krajiny pristupujú neskôr k realizácii vedeckotechnickej revolúcie, široko využíva buržoázna propaganda, ktorá tento časový rozdiel pripisuje socialistickému spoločenskému systému, hoci je výsledkom predchádzajúcich predsocialistických etáp spoločenského vývinu. Mnohé socialistické krajiny, predovšetkým ZSSR, už dosiahli v nástupe k vedeckotechnickej revolúcii významné úspechy.

Buržoázni propagandisti s veľkou obľubou mechanicky porovnávajú Sovietsky zväz a Spojené štáty americké v produkcii niektorých výrobkov, ako sú autá, samočinné počítače a niektoré iné druhy výrobkov. Pritom zámerne neberú ohľad na to, že Sovietsky zväz bol veľmi postihnutý II. svetovou vojnou a musel venovať veľa úsilia na obnovenie vojnou zničených oblastí. Historicky teda nemohol hneď po skončení svetovej vojny pristúpiť k realizácii vedeckotechnickej revolúcie. Spojené štáty americké, ako je známe, druhou svetovou vojnou utrpeli veľmi málo; vojna sa na ich území neviedla, mali relatívne nízke straty, za vojny sa im podarilo zdvojnásobiť priemyselnú výrobu, získať značnú časť svetového zlata a upevniť svoje medzinárodné hospodárske postavenie.

V Sovietskom zväze v rámci realizácie záverov XXIV. zjazdu KSSZ pristupujú k uskutočneniu štrukturálnych premien v národnom hospodárstve, súvisiacich s vedeckotechnickou revolúciou. Je to predovšetkým zmena štruktúry energetickej bilancie, jej prechod na zemný plyn a naftu, ako najdôležitejšej suroviny pre nastupujúcu vedeckotechnickú revolúciu. Rýchle sa rozvíja chemický a energetický priemysel. Ostáva však historickým faktom, že tento rozvoj Sovietskeho zväzu je do určitej miery brzdený nutnosťou posilňovať obranyschopnosť vzhľadom na možnosť agresie imperialistických mocností.

Žijeme v triedne rozdelenom svete, pričom stratégia vyspelých imperialistických krajín bola dlhý čas zameraná na vojenské zničenie Sovietskeho zväzu a jeho spojencov. Tzv. Trumanova doktrína z roku 1946 vyjadrovala orientáciu monopolistických kruhov Spojených štátov na zničenie Sovietskeho zväzu. Sovietsky zväz za týchto podmienok musel nevyhnutne sústrediť svoje úsilie predovšetkým na rozvoj a upevnenie svojho obranného systému. Túto úlohu s úspechom splnil a v mnohých oblastiach súčasného vojenstva predstihol Spojené štáty.

IX. päťročnica, ktorú prerokoval a schválil XXIV. zjazd KSSZ, poskytuje spoľahlivý základ pre program vedeckotechnickej revolúcie a bude významným impulzom pre ďalší rozvoj vedy, techniky a hospodárstva.

Jedna zo základných hlboko nesprávnych téz československých revizionistov spočívala v tom, že podľahli mylnému názoru, ako keby ČSSR mohla uskutočniť vedeckotechnickú revolúciu len v spolupráci s kapitalistickými krajinami, a nedocenili možnosti socialistickej sústavy.

Socialistický systém poskytuje podstatne viac priestoru pre rozvoj vedy a techniky, predovšetkým v dôsledku týchto skutočností:

1. Nejestvujú sociálne bariéry v podobe antagonistickej triednej štruktúry. Rozvoj vedy a techniky sa uskutočňuje v záujme všetkých spoločenských skupín a vrstiev.

2. Obsah a smer vedeckotechnického rozvoja sa určuje plánmi technického rozvoja, vychádzajúcimi z celospoločenských záujmov, zatiaľ čo v súčasnom kapitalizme je predmetom boja spoločenských tried a skupín. Rozvoj vedeckotechnickej revolúcie v kapitalizme, napriek tomu, že prehlbuje prvky a tendencie plánovitosti, sa nemôže vymknúť z celkového živelného charakteru vývinu tohto systému.

3. Rozvoj vedy a techniky za socializmu sa opiera o taký vysoký stupeň zospoločenštenia výrobných prostriedkov, ktorý je pre kapitalistickú spoločnosť nedosiahnuteľný bez toho, že by sa nezmenil sociálno-triedny obsah celého systému. Centralizácia rozhodovania na úrovni monopolov a finančného kapitálu má v podstate súkromný charakter. Zásahy štátu do reprodukčného procesu zodpovedajú napokon záujmom monopolov, aj keď štát musí prihliadať k širším záujmom, t. j. na záujmy celej buržoázie a v niektorých prípadoch aj na záujmy iných tried a sociálnych skupín.

Vznik a rozvoj svetovej socialistickej sústavy po druhej svetovej vojne mal vplyv na rozvoj vedeckotechnickej revolúcie vo vyspelých kapitalistických krajinách. Ovplyvnil celkový proces rozhodovania predstaviteľov štátnomonopolistického kapitalizmu, ktorí sa usilovali využiť poznatky a vymoženosti rozvoja modernej vedy a techniky nielen pre dosiahnutie zisku, ale aj v dlhodobých strategických plánoch súdobého imperializmu. Rozvoj vedy a techniky bol teda v mnohých smeroch ovplyvnený nutnosťou čeliť výzve socialistického sveta. S tým je spätý aj »imperatív rastu«, ktorý sa prejavil v ekonomickej politike vládnucich kruhov imperialistických krajín.

Teoretickým základom pre projekt vedeckotechnickej revolúcie socialistických krajín je marxizmus-leninizmus. Mnohé prednosti marxisticko-leninskej teórie ako teoretického základu rozpracovania problémov vedeckotechnickej revolúcie priznávajú aj niektorí buržoázni teoretici.

Možnosť sa však automaticky nemení na skutočnosť ani za socializmu. K tomu, aby sa projekt vedeckotechnickej revolúcie stal skutočnosťou, je potrebné cieľavedomé úsilie komunistickej strany, cieľavedomá práca miliónových más. Okrem toho je potrebné vyvarovať sa omylov, chýb a najmä subjektivizmu v ekonomickej politike.

V našej krajine úlohu realizovať vedeckotechnickú revolúciu vytýčil XIII. zjazd KSČ v roku 1966. Mnohé otázky nastolené na zjazde boli vytýčené správne. Žiaľ, nástup kontrarevolúcie v roku 1968 prerušil práce na československom projekte vedeckotechnickej revolúcie a zdržal nástup k jej uskutočneniu.

Buržoázne a revizionistické teórie o vedeckotechnickej revolúcii

V súčasnej buržoáznej ekonomickej a filozofickej literatúre jestvuje veľa prác, ktoré sa zaoberajú vedeckotechnickou revolúciou. Mnohé z nich vedeckotechnickú revolúciu stotožňujú so sociálnou revolúciou a dôvodia, že vedeckotechnická revolúcia automaticky vedie k »sociálnej harmónii«, ku skončeniu triedneho boja.

Nie je našou úlohou v tomto článku podrobne analyzovať tieto teórie. V marxistickej literatúre je už veľa kritických, vedecky fundovaných prác o názoroch buržoáznych autorov. Z hľadiska témy nášho článku postačí, ak pripomenieme spoločné črty typické pre väčšinu z týchto diel.

Vedeckotechnická revolúcia nevedie, ako sme uviedli, automaticky k sociálnym zmenám a neruší triedne hranice. Vedie iba k inej polarizácii triednych síl.

Prevažná časť buržoáznych a maloburžoáznych teoretikov popiera vedúcu úlohu robotníckej triedy v procese uskutočnenia vedeckotechnickej revolúcie. V skutočnosti však hlavným nositeľom technického pokroku aj za podmienok vedeckotechnickej revolúcie zostáva robotnícka trieda. Mení sa jej štruktúra, mení sa jej vzdelanostnú úroveň, ale robotnícka trieda naďalej ostáva vedúcou silou pokrokového spoločenského pohybu vo vyspelých kapitalistických krajinách.

Z hľadiska »modelov«, ktoré nedávno šírili v Československu predstavitelia pravice, osobitný význam majú sociálnodemokratické teórie západných sociálnodemokratických strán. Je to predovšetkým tzv. teória druhej priemyselnej revolúcie. Túto teóriu zahrnuli do svojich politických programov Socialistická strana Rakúska, Sociálnodemokratická strana NSR, anglická Labour Party, švédska Sociálna demokracia a mnohé ďalšie. Vychádza z toho, že kapitalizmus v období vedeckotechnickej revolúcie sa bude vyvíjať bez hlbokých sociálnych konfliktov, a popiera nutnosť sociálnej revolúcie. Všetky programy pravicových sociálnodemokratických strán obsahujú požiadavku partnerstva vo vzťahu k vládnucej monopolistickej štruktúre. Tam sa nachádza aj zdroj teórií o »partnerstve« propagovaných pravicovými revizionistami u nás.

V posledných rokoch sa v západných krajinách značne rozšírili teórie konvergencie. Tieto teórie prostredníctvom napr. holandského ekonóma Ioana Tinbergena hlásajú, že pod vplyvom vedeckotechnickej revolúcie príde automaticky ku konvergencii, k postupnému splynutiu oboch systémov, kapitalistického a socialistického. Tieto teórie vyvolali protest aj medzi buržoáznymi vedcami.

Skutočnosť je taká, že aj v kapitalizme aj v socializme sa uskutočňujú niektoré podobné procesy, rozvíja sa priemyselná výroba, zavádza sa automatizácia, uskutočňujú sa štrukturálne zmeny v hospodárstve, avšak neprichádza k sociálno-ekonomickej konvergencii, ale naopak k divergencii oboch systémov. Základné princípy, na ktorých spočíva socialistická spoločnosť — vedúca úloha robotníckej triedy a jej predvoja komunistickej strany, princíp proletárskeho internacionalizmu — sa v procese vedeckotechnickej revolúcie rozvíjajú a prehlbujú hlbokú spoločenskú diametrálnu odlišnosť medzi oboma spoločenskými systémami. Vedúca úloha komunistickej strany pri realizácii úloh rozvoja vedy a techniky rastie. Teória konvergencie je však namierená práve proti týmto základným princípom a »zbližovanie« systémov chápe ako boj proti nim.

Osobitnú pozornosť zasluhujú teórie o tom, že vedeckotechnická revolúcia vedie k postupnému procesu dezideologizácie spoločnosti. Americký profesor Daniel Bell vydal roku 1960 knihu pod príznačným nadpisom Koniec ideológie. Vzhľadom na nové javy, súvisiace s vedeckotechnickou revolúciou, profesor Bell vyhlasuje, že nastupuje »koniec« ideológie, pričom má, samozrejme, na mysli predo-

všetkým ideológiu marxizmu-leninizmu. Fakty z reálneho života však ukazujú, že význam ideológie, ideologických koncepcií, teórií a myšlienok neustále rastie, že ideologický boj v období vedeckotechnickej revolúcie nadobúda nové dimenzie, novú ostrosť. Samotná teória o vedeckotechnickej revolúcii, ako sme uviedli, je predmetom ostrého ideologického boja.

Teóriami vedeckotechnickej revolúcie sa zaoberá aj súčasný revizionizmus. Pre revizionistických autorov je príznačné, že v podstate preberajú buržoázne teórie a koncepcie. Sám revizionizmus je javom, ktorý nadobúda v revolučnom robotníckom hnutí nebezpečné dimenzie vždy na prelome dvoch epoch. Tak tomu bolo koncom XIX. storočia a začiatkom XX. storočia. Nastúpil imperializmus, štruktúra kapitalizmu sa zmenila na monopolistickú. Aktivizoval sa revizionizmus, charakterizovaný takými menami ako Eduard Bernstein a Karol Kautsky. Dnes žijeme tak isto na prelome epochy, ktorú charakterizuje nastupujúca vedeckotechnická revolúcia. Tento prelom viedol k určitej aktivizácii revizionistických koncepcií. Niektorí teoretici, ktorí nie sú schopní na základe marxistickej teórie zovšeobecňovať nové javy, odstúpili od marxizmu, stratili revolučnú perspektívu a prešli na pozície buržoáznej ideológie.

Vznikajú aj revizionistické teórie, ktoré živia ľavicový oportunizmus. Dôsledky vedeckotechnickej revolúcie vo vyspelých kapitalistických krajinách privádzajú k protestu maloburžoázne vrstvy, ktoré vedeckotechnická revolúcia silne postihuje. Maloburžoázia, ako je známe, v dôsledku svojho ekonomického postavenia sa môže stať zálohou, spojencom revolučných síl aj pravicových, ba dokonca krajne fašistických síl, alebo pseudorevolučných, radikálnych síl. K ľavicovému oportunizmu patria teórie tzv. »novej ľavice« vo vyspelých kapitalistických krajinách. Jej typickým predstaviteľom je Herbert Marcuse. Patrí k paradoxom roku 1968, že niektorí naši publicisti a žurnalisti, napríklad na stránkach Kultúrneho života, šírili rôzne »teórie« o »jednorozmerovom« človeku, o potrebe »permanentnej opozície« inteligencie, najmä spisovateľov voči »moci«, ktoré prevzali z ideologického arzenálu teoretikov typu Marcuseho. Pravicovým a protisocialistickým silám sa hodilo prakticky všetko, čo sa dalo použiť na demontáž socializmu.

Vedeckotechnická revolúcia hrá významnú úlohu nielen v rôznych revizionistických teóriách, ale má dôležité miesto v antikomunistických plánoch; aj v taktike a stratégii imperialistických mocností. V podstate im ide o zničenie, porážku revolučných síl, na čele ktorých je svetová socialistická sústava, vedená Sovietskym zväzom.

Vedeckotechnická revolúcia tvorí významný prvok v stratégii a taktike súčasného antikomunizmu. Stratégovia antikomunizmu vychádzajú z toho, že socialistické krajiny nebudú stačiť rozvíjať svoje hospodárstvo, uskutočňovať štrukturálne premeny a súčasne udržovať na patričnej úrovni svoj obranný systém. Fakty o rozvoji hospodárstva socialistických krajín však ukazujú, že tieto nádeje sú odsúdené na neúspech.

Rozhodujúci význam v tejto taktike antikomunistických síl mal — a pochopiteľne má — zámer odtrhnúť ostatné socialistické krajiny od Sovietskeho zväzu. Zbygniew Brzezinski a ďalší antikomunistickí teoretici vychádzajú z toho, že ak sa podarí oddeliť ostatné socialistické krajiny od Sovietskeho zväzu, nielen že nebudú môcť uskutočniť

vedeckotechnickú revolúciu, oddiali ich to od uskutočnenia tejto úlohy, ale oslabí to aj obranyschopnosť celej svetovej socialistickej sústavy. *Sovietsky zväz objektívne pri realizácii vedeckotechnickej revolúcie v celej socialistickej sústave má nezastupiteľnú funkciu*, ktorú nemôže prevziať žiadna iná socialistická krajina. Ide o to, že vedeckotechnická revolúcia vyžaduje veľké surovinové zdroje, predovšetkým naftu a zemný plyn. Jedine Sovietsky zväz má týchto surovín nadostač, aby mohol ostatným socialistickým krajinám umožniť zmenu ich energetickej bilancie, prechod na efektívnejšie zdroje energie. Jedine Sovietsky zväz je schopný zabezpečiť pre ostatné socialistické krajiny nevyhnutnú dĺžku práce, rozvoj socialistickej integrácie tak, aby tieto krajiny mohli úspešne zmodernizovať celý svoj výrobný aparát.

Súčasný antikomunizmus využíva v ideologickom boji ešte jeden aspekt vedeckotechnickej revolúcie: skutočnosť, že mení technickú základňu ideologického aparátu, predovšetkým masovokomunikačných prostriedkov. Udalosti v Československu v roku 1968 ukázali, aký veľký význam majú tieto prostriedky v súčasnom ideologickom boji.

Vedeckotechnická revolúcia a tzv. model československého socializmu

Už pred januárom 1968 bola situácia v oblasti ideologickej práce strany charakteristická tým, že postupne k nám prenikala buržoázna ideológia, zneužívajúca nastupujúcu vedeckotechnickú revolúciu. Vznikali ideologické centrá, ktoré opúšťali marxizmus leninizmus a preberali buržoázne a revizionistické koncepcie. Tieto ideologické centrá sa neskoršie zmenili na politické centrá s veľkou politickou aktivitou.

Spolu s nemarxistickými, buržoáznymi teóriami o vedeckotechnickej revolúcii presadzovali nekritický vzťah k rozvoju revolúcie vo vede a technike vo vyspelých kapitalistických krajinách. Zámerne podceňovali a znevažovali všetky úspechy socialistických krajín. V štruktúre argumentácie týchto ideologických pravicovorevizionistických centier veľký význam nadobudla kritika tzv. dogmatického modelu socializmu, ktorý vraj vychádzal z industrializačných väzieb a nezodpovedal podmienkam Československa.

Postupne začali vznikať politické platformy, namierené proti socializmu, ktoré obsahovali pravicovosocialistické západoeurópske koncepcie vedeckotechnickej revolúcie. Vedeckotechnická revolúcia sa začala využívať pre boj proti základom nášho spoločenského systému. Svedčí o tom dokument, ktorý pod názvom Pred rozhodnutím o nový československý model socializmu zverejnilo Rudé právo 10. júla 1968. Okrem iného sa v ňom hovorí: »Dnes predovšetkým ide práve o túto odvahu a silu dôsledne zúčtovať so starým modelom socializmu a jeho nositeľmi.« O čo teda šlo? Šlo o veľké zúčtovanie s tými, ktorí sa podieľali na výstavbe socialistickej spoločnosti u nás v minulosti. A to pod kopienkom nutnosti uskutočniť vedeckotechnickú revolúciu.

Politická platforma československej pravice, ako je známe, vytýčila heslo »demokratického socializmu«, ktorý vraj jedine zodpovedá podmienkam vedeckotechnickej revolúcie. Teória tzv. demokratického socializmu má svoj pôvod u anglických labouristov a od samého svojho vzniku bola namierená proti marxizmu. Postupne ju prevzali — práve pre jej protimarxistický obsah — všetky pravicové sociálnodemokratické strany západnej Európy. Spolu s ňou sa do politických plat-

foriem československej pravice dostali všetky ďalšie tézy, ako téza o »partnerstve« a »voľnej hre« politických síl. Západným sociálnodemokratickým stranám totiž nejde o zmenu sociálno-politickej štruktúry, ale o to, aby ich považovali za »partnerov«.

Podobné pravicové politické platformy vznikali aj na Slovensku. Je to napríklad dokument, ktorý pod názvom Veda, strana, pokrok zverejnilo Nové slovo v 7. čísle zo 4. 7. 1968. Ide o stanovisko všeplenárnej schôdze komunistov Slovenskej akadémie vied a bratislavských pracovísk Československej akadémie vied, ktoré pod pokrikovkou vedeckotechnickej revolúcie fakticky útočilo proti záverom májového pléna ÚV KSS z roku 1968. Za hlavné nebezpečenstvo pre našu spoločnosť sa v ňom považovali tzv. dogmatici, pričom ich protipól, kontrapunkt »pokrokové sily« bojovali vraj za pokrok, za vedeckotechnickú revolúciu. Samozrejme, že vo vede sa takto zjednodušene traktovať pokrok a konzervatívnizmus nikdy nedá.

Syntézou rôznych pravicových politických platforiem bol dokument, ktorý prijala politická komisia pod predsedníctvom vtedajšieho prvého tajomníka ÚV KSČ A. Dubčeka 24. júla 1968. Jeho druhá časť nesie honosný názov Nový model socialistického vývinu, zodpovedajúci podmienkam našej krajiny. Tento dokument sa mal stať základom rokovania XIV. zjazdu. Stal sa neskôr politickou platformou revizionistického vysočanského zhromaždenia.

Aké sú väzby tohto »modelu« československého socializmu, ktorý mal byť nástupom k vedeckotechnickej revolúcii? Jeho autori vychádzajú z toho, že ťažisko spoločenského boja o pokrok tvorí boj medzi tzv. pokrokovými a konzervatívnymi silami; za »pokrokára« sa však označoval každý sám, podľa toho, aký mal vplyv na masovokomunikačné prostriedky. Autori tvrdia, že Komunistická strana Československa sa doposiaľ nenaučila myslieť a pracovať z hľadiska »plurality«. Antikomunizmus je vraj potenciálnym nebezpečím, ktoré sa zmení na reálne, ak sa neprekonajú konzervatívne návyky (!). Antikomunizmus však bol a je reálnym nebezpečím, reálnou silou, ktorá bojuje proti revolučným silám, predovšetkým proti socialistickým krajinám, ako hlavnej revolučnej sile nezávisle na »konzervatívnych návykoch«.

Dokument hovorí, že Československo prekonalo všetky triedne antagonizmy; že triedny boj prestal byť podstatným aspektom sociálneho vývinu našej krajiny. Medzinárodné dimenzie tohto problému neberie fakticky vôbec do úvahy. Z hľadiska vedeckého poznania je toto popretie triedneho aspektu nášho vývinu nesprávne a falošné. Triedny boj nadobudol v procese výstavby socialistickej spoločnosti iné dimenzie, jestvuje však ako objektívny faktor. Boj medzi dvoma svetovými sústavami je v podstate triednym bojom.

Veľmi pozoruhodná je ekonomická časť tohto programu, ktorá obsahuje prakticky všetky šikové názory na československé hospodárstvo. Okrem iného sa v ňom hovorí, že základom nášho ekonomického systému má byť podnik a štát-centrum má tvoriť len všeobecný rámec pre rozhodovanie podnikov. Táto téza je v rozpore s objektívnymi tendenciami vývinu. Skutočnosť je taká, že aj vo vyspelých kapitalistických krajinách úloha štátu v procese vedeckotechnickej revolúcie rastie.

Problémom československého hospodárstva z hľadiska úlohy uskutočniť vedeckotechnickú revolúciu nie je trhový mechanizmus, ako sa

mylne nazdávali autori dokumentu. Také funkcie, aké mu pripisovali, dnes tento mechanizmus nemá ani vo vyspelých kapitalistických krajinách. Táto ekonomická koncepcia nielenže neviedla k vedeckotechnickej revolúcii, ale naopak, od programu vedeckotechnickej revolúcie nás odďaľovala. Bol to krok späť v porovnaní s XIII. zjazdom KSČ. Tým, pravda, nechceme povedať, že využitie trhových vzťahov by nemalo v našom hospodárstve význam. Rozhodujúcou silou pri uskutočňovaní štrukturálnych zmien však musí byť socialistický štát, musí byť centrum. Pokus o uplatnenie chybných téz o vzťahu centra a podniku nevyhnutne vyústil v rozklad nášho hospodárskeho systému.

Veľmi pozoruhodné v tomto »modeli« sú problémy postavenia komunistickej strany v politickom systéme. Hovorí sa o tom, že má nastať odumieranie strany v socialistickej spoločnosti. Toto je precedens, ktorý v dejinách komunistického hnutia nemá vôbec obdobu, aby komunistická strana uskutočnila zjazd za účelom svojej sebalikvidácie. V tom istom období sa — ako je známe — objavili mnohé iné politické hnutia a strany, veľmi agresívne. Ani jedno z hnutí, okrem našej strany roku 1968, nijaké heslo o vlastnom odumieraní nevytyčovalo. Apoštoli československého pravicového oportunizmu tak zneužili a prekrútili myšlienky klasikov o postupnom odumieraní strany v procese postupného prechodu vyspelej socialistickej spoločnosti k komunizmu. Túto skutočnosť, že u klasikov sa hovorí o komunistickej spoločnosti, nebrali jednoducho na zreteľ.

Vedúca úloha strany v socialistickej spoločnosti, podľa autorov tejto platformy, mala sa uskutočňovať ideovo-politickým vplyvom a inštitucionálne len preto, že existujú iné politické strany. Každé politické hnutie si zabezpečuje svoju moc predovšetkým atribútmi štátnej moci. Vládnúca strana musí využívať ideovo-politický vplyv, súčasne však musí mať v rukách mocenské atribúty štátu. Inak svoju moc neudrží, ani udržať nemôže.

Veľmi zaujímavé je konštatovanie, že komunistická strana by získala hlasy pre svojich predstaviteľov ako pre osobnosti. Tu je priamy návod k osobitnej forme kultu osobnosti, ktorý je v priamom rozpore s tradíciami a zásadami komunistického hnutia.

Dokument vyhlasuje, že v rámci Národného frontu nemôže prebiehať boj o moc. Prečo by však k boju o moc nemohlo prísť v rámci Národného frontu? V skutočnosti však Národný front sa už zmietal v ostrom politickom boji a prestal plniť úlohu nástroja revolučnej politickej moci.

Okrem iného autori konštatujú, že stranícka tlač bude tribúnou »celej« strany, všetkých komunistov a stanovy určia zodpovednosť redakcií, ktorým bola zverená zodpovednosť za stranícku tlač. To je nielen v rozpore so základnými organizačnými princípmi výstavby strany, ale taký systém ani nemôže fungovať.

Tieto a podobné fakty dokazujú, že tzv. model československého socializmu nielen neznesie nijaké vedecké kritériá, ale nemohol byť vôbec základom pre program vedeckotechnickej revolúcie. Československým revizionistom šlo v skutočnosti o rozbitie jestvujúceho spoločenského systému, o uchopenie moci, o demontáž socializmu. Vedeckotechnická revolúcia mala byť len kopienkom týchto kontrarevolučných zámerov.

Uskutočnenie vedeckotechnickej revolúcie je veľmi dôležitou strategickou úlohou. Jej uskutočnenie je však možné len na základe ďalšieho rozvoja teórie marxizmu-leninizmu. Táto teória umožňuje predvídať a plánovať spoločenský vývin a slúži ako základ pre vypracovanie prognóz spoločenského i ekonomického rozvoja. Našou úlohou je využiť všetky prednosti, ktoré poskytuje socialistický spoločenský systém pre uskutočnenie vedeckotechnickej revolúcie. Program vedeckotechnickej revolúcie predpokladá sústavné zvyšovanie úlohy socialistického štátu, ktorý jedine môže zabezpečiť dlhodobo zamerané optimálne vytváranie faktorov rastu, predovšetkým vytvorenie vysokoefektívnej štruktúry národného hospodárstva. Z tohto hľadiska sa neustále bude zvyšovať význam štátnej štrukturálnej politiky.

Uskutočnenie vedeckotechnickej revolúcie predpokladá nie oslabovanie, ale neustále rozvíjanie a upevňovanie vedúcej úlohy strany v socialistickej spoločnosti.

Nemožno nikdy strácať zo zreteľa skutočnosť, že vedeckotechnická revolúcia je spoločnou internacionálnou úlohou všetkých socialistických krajín na čele so ZSSR. Realizácia tohto programu je súčasťou boja dvoch svetových sústav — kapitalistickej a socialistickej. Stáva sa stále viac rozhodujúcim poľom ich súťaženia.

Sama teória o vedeckotechnickej revolúcii je predmetom ostrého ideologického boja, ktorý vo svojej podstate je triednym bojom s globálnymi dimenziami. V nástupe revizionistických síl v päťdesiatych a najmä šesťdesiatych rokoch tohto storočia v medzinárodnom meradle mala problematika vedeckotechnickej revolúcie osobitný význam. Tak ako v minulosti, aj v súčasnosti je však revizionizmus v podstate sterilným prúdom parazitujúcim na nedostatočnej rozpracovanosti novej problematiky v marxisticko-leninskej teórii. Obmedzuje sa na nekritické preberanie buržoáznych a maloburžoáznych teórií. Akýkoľvek pokus odhliadnuť od ideologického aspektu problému, ignorovať ho, či zámerne popierať, nielen že neprispieva k rozpracovaniu problematiky súdobej revolúcie vo vede a technike a jej realizácii v konkrétnych podmienkach socialistických krajín, ale v konečných dôsledkoch sa stáva nástrojom boja pravicovooportunistických a protisocialistických síl proti základným princípom socialistického spoločenského zriadenia. Ideologický boj okolo otázok vedeckotechnickej revolúcie v krízovom období rokov 1968 a 1969 v Československu túto skutočnosť jednoznačne potvrdzuje.

NOVÁ MYSL, č. 5/72, máj 1972, str. 610. - 624.

ĽUD, 16. júna 1972, str. 3.

OZNÁMENIE. Dňa 9. 6. 1972 zomrel v Rožňave rím. kat. biskup ThDr. Róbert P o b o ž n ý, v 83. roku života. Pochovaný bol 14. 6. 1972 v hrobke biskupskej katedrály v Rožňave.